

is R. C. Harder (nosobo), ds F. r (Djokja), ds ma (Magelang), heemsehe vrou- ds J. Verkuy (edjo), ds H. A. eeft een goed- deren verklaren it ze in groote nkele zendinga- — brachten een in al onze Gere- toezenden. Het we hebben hier zich zoo ereis ler de zendinga- ken bijeen, be-

boekje heel wat afferen" van in- het exploiteeren d andere dingen welijks tien al geleader hoorde enigereeds — serieuze dingen. ehandeling van stuk" ontbreekt. oed in beweging van revolu- tional mis. Niet a heer Schouten r raar gaat uit e lieden, die tot a en in de kerk lthigen in hun e als hoogkerke- pplee verdedi- r Schouten met

de redeneering, jk geeft, zodra weet te maken overheid. Het den die in Indië omstandigheden, een bijbeltekst; zooveelste maal andel der rede- vel, waarom de et Neder- at men met de niet met Ro- Tenminste vol- n de overgangs- Nederlanders " was, een perit- functioneeren ook de Japan- usia tetagmené " een gezag, "dat ad", — en kijk, we wel schoren r gebruiken als je van ons moe- ers zelf in zijn er, wil men de a „macht" moet ghaid moet gmené"). En nu dsche regeering, dat vastigheid en dus moeten wij de revolutio- macht. Breng ar gerust buiten den actieradus

draten van een door voormalige a premie uit aan ng den boel nog vettige overheid der en moeder proertje Brutaal fuussert nu eens n Duitschen af- und geen gezicht zekere „vastig- ginnen? En zou eeren een brevet ar Romeinen 13

dat er in Indië greglement liet bezittend gezag onden. Het was hier ten beste

worden gegeven, heeft Van der Vaart Smit óók ge- werkt destijds.

Maar dit merkwaardig boekje — een premie op den succesvollen Bandiet, geeft nog erger dingen te hooren.

De zending, aldus het geschrift, in een aan- haling van Prof. Dr H. Kraemer, staat voor de vraag, of zij zich in de huidige constellatie van het Oosten als geheelonthouder kan gedragen in de morele en geestelijke belangen, die telkens in de sociale en economische conflicten betrokken zijn. En op deze vraag antwoordt het boekje beslist ont- kennend.

Voorzover daarmee bedoeld mocht zijn, dat de zending het Woord Gods te prediken heeft, en dat dit Woord zelf beginselen stelt voor het volle menschenleven, ook het politieke en sociale en economische, zal men van onze zijde geen ontkennend antwoord verwachten. Maar wij wijzen dan in de vraag zelve de woorden „in de huidige constellatie" af, indien daarmee bedoeld mocht zijn, dat de om- standigheden het zijn, die hier de houding be- palen en den overgang van de houding van den „geheelonthouder" tot de andere hebben te moti- veeren.

Het blijft dus de taak der zending, Gods Woord te verkondigen, en voor die verkondiging zelf al- wegen open te houden, of te doen openbreken.

Maar daar vloeit dan ook uit voort, dat zij op de concrete situatie nimmer ingrijpen mag met ad- viezen, sympathiebetuigingen, of propaganda, welke met het Woord Gods in flagranten strijd zijn.

Het is nu juist ons bezwaar, dat in dit geschrift zoo iets wel degelijk geschiedt.

Daar is allereerst de hierboven besproken opmer- king inzake het buiten-werking-stellen van Rom. 13.

Doch er is meer.

Geheel in den stijl van Ds J. Verkuy, die blijkens „Trouw" een interview met een persman had over de „Indische" kwestie; en aan dit blad de opmer- king ontlokte, dat zijn inzichten niet zich lieten ver- binden met de leus, die tegen de revolutie he- evangelie stelt, wordt ook in het boekje van Ds H. v. d. Brink met al zijn propagatoren van Bavinck af tot Wiersinga toe, nagelaten tegenover de revolutie het evangelie te stellen. Geen beginselen, maar feiten vormen het uitgangspunt. „Zoo- wel bij de Protestantsche als bij de Roomsche Katholieke Christengemeenschap zien wij" — zoo heet het — „een zich volledig stellen achter de Republiek". Of 't waar is, weten we niet; we zullen 't echter dienen te onthouden. Maar ook al is het zoo, wat zegt het ons? Zouden diezelfde gemeenschappen niet even „volledig" (!) zich stellen achter het Koninkrijk, als dit zich weer gelden deed? Was het revolu- tie, die gepleegd werd daar in Ned. Oost Indië? 't Valt nog al mee met de noodzaak van het han- teeren van dit harde woord. Want „terecht" (!) zegt volgens dit boekje Ds D. Tromp: In de be- spreking van wezen en werkelijkheid van gezag gaat het tenslotte om iets, dat wij meer erkennen- dan kennen; ons „kennen" van het gezag i- meer een „afasten", een beschrijven van die geheimzinnige erkenning. Moet Bavinck nu over gezag preeken, en naast hem Brillenburg Wurth de ethiek doceeren? Ik noem dat vak niet veilig in een college, waar Bavinck een stem heeft die onweersproken blijft. En Ds Feenstra, die in de classis Den Haag niet examineeren mag, moet maar eens zich afvragen, wie het zijn die het daar w- mogen, b.v. over het vijfde gebod, — misschien wordt het hem eindelijk toch nog te bar. Gezag is in dit geschrift maar een kwestie van erken- ning van reële macht, niet van een kennen van Gods geopenbaarde Woord blijkaar. Alles staat hier heel gracieus op zijn kop. „De acute crisis in de verhouding Nederland-Indonesië (sic) brengt ons dan ook" — zoo gaat het betoog verder — „niet in de eerste plaats in aanraking met de vraag van het gezag als zodanig, doch met de vraag, wie het gezag zullen uitoefenen". Met andere woorden: tegenover de revolutie is het Evangelie alleen te stellen, zolang er geen vuilje aan de lucht is; stuur in dien tijd maar dominees met de drie formulieren, met artikel 36 en Zondag 39 naar Indië en laat dan Bavinck maar hogere eenheids-theolo- gische scholen creëren. Maar is er een concrete revolutie, berg dan dat evangelie op dit punt maar op, neem uw uitgangspunt in de feiten en erken- dat geen kennen doch erkennen de primaire kwestie is. Het positiefisme kan 't niet beter zeggen dan deze heeren, die u de kerk uitwerpen als ge- kinderen niet voor wedergeboren wilt houden er- doen houden. Ds Wiersinga komt in actie als 't Haagsche heeren telegraferen: Schilder erkent het gezag der synode niet! Maar als Soekarno on- dproppen komt, dan propageert die zelfde Wiersinga een boekje, met zulke gezags-theorieën. O telegram van Barkey-Wolf.....

En was er in Indië zooiets als collaboratie? Meneer, die „lag" in Indië, pardon, in Indonesië, wezenlijk anders dan in Nederland! Het staat er! Zoo kan men altijd zich in bochten wringen. Zijn soms de normen ginds ook al anders? En het landoorlogsreglement, ondertekend door Koningin Wilhelmina, gold dat voor Indië, ja of neen? Hebben wij ons hier laten gevangen zetten en onze mannen zien vermoorden, om na den oorlog dit te hooren van Bavinck en van Wiersinga, en van prominenten uit de „gereformeerde" zending? En gaat een geest der verblindende door hun gelederen: een oordeel over hun kerk, die over het gezag der synodes (!) processen opent, en het gezag van Koningin Wilhelmina door het slijk laat sleuren, e- met één pennestreek de confessie in dezen op zij zet.

En dan die Soekarno! Martelaar (!) van ons koloniale systeem! Symbool van het koloniale on- recht! En dan Sjahrir, die in de Engelsche pers communistische taal spreekt! Hier is hij een figuur, waarvoor wij God moeten danken; een man van groote gaven als leider en politicus, hoewel hij „heel reël" tot een gezagsapparaat behoort, dat het bestaande als zodanig „niet erkent". Maar „erkennen" is immers ook zoo'n „geheim- zinnige" kwestie? En het „kennen" zal Sjahrir van deze gereformeerde zendingsmannen vast niet- leeren; wij hebben dat niet te wachten van de man- nen, aan wier uitzending ook wij destijds hebben bijgedragen en die ons nog al eens kwamen vertel- len, dat de kerk getuigen moest tegenover heel de wereld. Wij zien wat er van dit getuigen terecht komt, nu 't meenens wordt. Hier is een der eerste producten na de opening van 't zendingscentrum...

Hoe benauwend is dat positivistisch geredeneer. Een revolutie? Neen: wij zijn in de impasse — zoo lezen we. Dat woord gebruikt men altijd, als men niet naar de normen vragen wil: bepaalde synodes doen zoo en politieke utilitiërs ook. Mèt het opduiken van dat woord „impasse" hebben de revolutionairen het pleit in beginsel reeds gewon- nen. Wij dachten zooveen niet aan de hervormde synode, doch de auteur doet het wel. Met instem- ming (!) citeert hij haar, als zij er op wijst, dat een enkelvoudig rechtlijnig spreken en een kort aangebonden handelen naar welke zijde ook verboden zijn; of als zij zegt, dat in tijden, als Indië doorleefde, de functie der overheid schijnt „opgeschort" te zijn; wij weten reeds, dat volgens dit geschrift in zoo'n geval Romeinen 13 uitgescha- keld is. Ook hier weer een redeneeren niet uit be- ginselen, doch uit brutale feiten. Niet uit het Woord, doch uit het positum.

De A.R. partij weet wat zij inzake Indië van deze- heeren heeft te wachten. Voorzover zij opkwam voor het gezag, ook in Indië, vindt zij dit geschrift tegenover zich. De leiding der A.R. partij in deze- wordt hier gediskwalificeerd, als — nu word- het wel heel fraai — „in strijd met de meest principieele beginselen van 't Evan- gelie". Nu staat alles wèr op zijn kop, maar 't gra- cieuze is ditmaal afwezig. Hoe kunnen wie zoo spre- ken nog het Evangelie (tegenover de revolutie staande) noemen? Wat in het „rechtsbewust- zijn" der bevolking steun vindt, heet hier daar door moreel gerechtvaardigd. Ja, dat komt er van als men gewend geraakt is aan gemeene-gratie- theoremen ter zake van algemeene Geesteswerking, algemeen rechtsbewustzijn, en zoo voort.

Maar met die zelfde redeneering heeft Hitler zich- gerechtvaardigd (99 %!), en zal eens de Antichrist zich autoriseeren. Christus is nooit gerechtvaardigd uit eenig rechtsbewustzijn.

De paar dwazen-om-Christus'-wil, die straks nor- overgebleven zijn, als de Antichrist daar is, zullen dan zich het verschil tusschen revolutie en refor- matie herinneren, en voor zichzelf er aan vasthou- den. Maar gezegend nu reeds het volk, dat zegger- kan: den koning van Hispanje heb ik ALTYD ge- eerd. Altijd, ook zonder een vacuum, waarin zijn gezag opgeschort en voor mij revolutionair, daarmee het hek van den dam genomen was.

Het vliegt achteruit bij de gereformeerden van ginds.

K. S.

BIJ UW KOMST.

Wanneer Gij straks tot ons zult

[wederkomen.

en ons met hunk'ring immer wachtend vindt,

zal 't herfstlicht dan vergrijsen rond de

[bomen.

of wiiven nog de halmen in de wind?

Ik weet, dat al wat nauwlijks is ontloken,

zich dan tot rijpen plotseling ontvouwt.

En al wat welig reeds was uitgebroken,

zijn bloeisel tot in eeuwigheid behoudt.

En 't kille graf zal niet meer toebehoren

wat voor de felle stormen was gewicht.

Maar wat gebroken lag en scheen verloren

zal eind'loos bloeien voor Uw aangezicht.

opstel over de vriendschap gezegd, dat vriendschap ontstaat door het ervaren van een gelijk lot.

Hij neemt dan het voorbeeld van paarden, die uit dezelfde ruif eten. Of het voorbeeld geslaagd was, valt, zoo gauw het over menschen gaat, misschien te betwijfelen. Aan de- zelfde ruif ontstaat meer dan eens geweldige nijd.

Maar er is een ander voorbeeld: het lijdens naast elkander onder eenzelfde vijand kan de menschen dichter bij elkan- der brengen; er kan, hoewel de beginselen verschillen, meer- dere persoonlijke waardeering komen.

En dan dreigt hier voor den belijder van Christus in on- zen door de beginselen der revolutie voortgedreven tijd zeker een groot gevaar. Dit n.l. om Vinet te volgen, inplaats van Calvijn.

Vinet zei toch: het komt allereerst op den ernst aan, waarmee gij een beginsel volgt. Calvijn echter oordeelde, naar de Schrift, dat het allereerst aankomt op het beginsel, dat ons heet gegrepen.

Het bleek mij dan ook aanstonds, dat de vrijzinnige gees- ten ondanks alle persoonlijke waardeering, bleven, die zij waren. Zij bereden zelfs met veel zwier, al hun oude stok- paardjes. Niets geleerd en niets vergeten — het waren niet alleen de Pourbons, wien dit overkwam.

Men oordeelde eigenlijk, dat wij later, na de bevrijding, elkan- der nu gevonden hebbend, in alles goed konden samen- gaan.

Het zou een blij huwelijk van beginselen worden. Als in het bekende liedje van: Kaatje ben je boven, ja mevrouw — Ik wil je wat beloven.

Allerlei ingrediënten, en dan: doe dat in een keteltje, en roer het met een lepelje, o, wat zal dat lekker zijn.

Dadelijk na de bevrijding leek het ook wel, alsof som- mige jongeren onder ons waren aangestoken door die ge- dachte, zij het dan beperkt tot allen, die Christelijk nationaal wilden zijn.

Alsof de kinderen der echte Reformatie niet hadden doen zien, door Gods genade, dat zij alleen het echt nationale leven, dat de vrijheid waarlijk kent, konden bouwen. Zoo leerde Groen het ons, als hij niet opbedd met telkens weer te vermanen, dat alleen de beginselen der reformatie onze natie in den gouden tijd hadden gebouwd en dat daarin al- leen de waarborg ligt voor de handhaving der constitutionele goederen.

De kinderen der Revolutie hebben waardeering voor den persoon en zijn vrijheid vervangen door het „eerbiedigen van beginselen".

En dat zou het nationale feest zijn, dat wij nu straks ook gingen vieren.

Alles zou nieuw worden in ons goede vaderland. Die oude Staten-Generaal vertegenwoordigden ons goede volk niet meer.

Het moest alles „nieuw bloed" zijn; nieuwe menschen, die den tijd verstaan. Al goed, al goed — Ik zal die historie niet weer ophalen.

De stembus heeft nu gesproken en het blijkt nu wel, dat er niets veranderd is, zij het dan wel vergerd.

Is het niet zoo?

Wij zien nu wel de leegheid der leuze van de Nederland- sche volksgemeenschap, vrucht der verbeeldingskracht van mannen als Schermerhorn en de zijnen, en klagen er niet over, dat de partij van den arbeid feitelijk een nederlaag leed.

Maar denk! wij nu aan de dwaasheid, waarmee gere- geerd werd, en hadden wij er op gehoopt, dat ons volk dit zoude hebben ingezien, dan stelt de uitslag van den stembus- strijd wel teleur.

Tel maar op:

De partij van den arbeid haalde toch 29 zetels en de com- munist verkreeg er tien. En de Roomsche katholieke volks- partij heeft haar kracht behouden, zeker niet het minst door veel te beloven, wat een zeker soort van lieden in vreugd doet leven. En zoo kom ik tot meer dan zeventig procent van ons volk, die zich verbeeldt in een tijd van groote ver- arming aan ons allen, in het bijzonder dan aan de „arbeiders", een verkeerdt bestaan te kunnen schenken, aan hetwelk eigenlijk niets meer ontbreekt, wat wij maar kunnen begeeren.

Die tien communisten bewijzen weer de waarheid, dat de girodijn den jacobijn wekt. Laten wij maar doorgaan als nu, — en dat aantal wordt voortdurend grooter.

Het stemt tot dankbaarheid dat de antirevolutionaire partij haar oude sterkte weer verkreeg, dertien zetels.

Wij mogen dankbaar zijn, al verloren wij er vier.

Men zegt nu naar ik las: daar ging de franje; de libe- ralen, die Colijn stemden in '37, verlieten ons weer. Men doet dan, alsof wij daar blij mee mogen zijn. Zeker mag dit het geval zijn, als wij die vier extra-zetels indertijd won- nen door vervaging van onzen beginselstrijd.

Maar zijn wij oprecht, als wij het verlies toejuichen?

Waarvoor maakten wij dan die groote actie met plaatjes en praatjes, als het ons niet ook om die „franje" te doen ware?

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater,

In Buchenwald hadden wij, evenals later ook in andere kampen van dien aard, geregeld samenkomsten van mannen, die te voren in den publieken kamp der beginselen een goede plaats hadden ingenomen en menigmaal fel tegenover elkan- der hadden gestaan.

Nu zouden wij samenspreken, niet over het verleden, maar over de toekomst; hoe ons volk na de bevrijding weer op te richten uit den druk. Matthias Claudius heeft in een

Op zich zelf is het toch niet kwaad, als onze partij mocht ervaren wat ons in Zacharia 8:23 wordt getekend: „het zal in die dagen geschieden, dat tien mannen — dit betekent vele zegenen onze kantteekenen en zij verwijzen dan naar Leviticus 26:26, een tijd als die ons nu weer bedreigt — de sijn zullen grijpen van één Joodschen man, zeggende: „wij zullen met u allen gaan, want wij hebben gehoord, dat God met u allen is”.

Onze antirevolutionaire actie onder leiding van prof. Watring, — die immers paedagoog is? — werkte zelfs met slagzinnetjes: maak geen fouten enz. die, althans naar mijn smaak, de waardigheid van ons doen weinig verhoogden. Wij moeten het hebben van ons gereformeerde volk, en dat mint de deftigheid, die wij gelukkig nog niet verloren.

Was het ons niet die soort actie te doen om de eigen menschen goed te doen stemmen? Dat geloof ik niet.

Was het ons dan om anderen te doen?

Dan is dat niet geslaagd, en kon het niet slagen, zoolang wij getrouw naar de ordinantiën Gods verwezen, want dan winnen wij niet, vooral niet in revolutionairen tijd, maar stooten wij af. Wij hebben dat gelukkig ook mogen doen. En wij mogen nu zeggen: Wij zijn weer onder ons.

Ik heb altijd schik gehad in den ijver bij de stembus getoond, maar nooit geloofd in de kracht van prentjes met een man aan het roer of met een vliegtuig en dergelijke dingen.

Dat behoort bij een der kwade zijden van de „democratie”, die zegt het volk hoog te schatten, want zij begeert te regeren naar den „volkswil” of in elk geval naar de „volksmeening”, terwijl zij in de dagen van den stembusrijd den gewonnen man ziet als een onnoozelen hals.

Ik denk nu aan de plaatsen van de partij van den arbeid, die het gezond verstand onder ons volk weer onderschatten.

Zij wilde allen winnen. Je zag op zoo'n prent den arbeider met de pet op, dom gezicht, en dan den boer met een soort helm op het hoofd, even weinig verstandelijk, en daarna den intellectueel: dat was een fijne mijnheer, cultuursmens, ziet ge?

En zij stemden allen op de partij van den arbeid. Maar ik vermoed, dat deze dingen een omgekeerd invloed oefenden. Menigeen onder de boeren en arbeiders heeft gedacht: laat maar je kijken.

Trouwens als de kiezers van de reclameplaten moesten leeren, hoe zij zich zouden verklaren ten aanzien van de vraagstukken, die aan de orde van den dag zijn dan konden zij niet dan in de war geraken. Tegen de bureaucratie — dat zei de antirevolutionair, maar ook de partij van den arbeid. Voor de vrijheid van den boerenstand, dat beloofde de partij van den arbeid en de partij van de vrijheid. Ik zag de platen vlak naast elkaar hangen.

Zoo kwam de kiezer in de positie van het ezeltje, dat tusschen twee hooibergen was geplaatst en juist daardoor niet at. Daar bleven trouwens een half miljoen kiezers thuis: de onbeslisbaarheid of onverschilligheid had tien zetels kunnen halen.

Uit alles blijkt, dat ten slotte voor een volk, dat waarlijk politiek meeleeft, het beginsel beslist. En de strijd der beginselen zal in kracht toenemen, wanneer de zonen van Calvijn hun roeping verstaan.

Wat mij bijzonder deugd heeft gedaan is het feit, dat de Christelijk historisch zinnig zo goed hebben gehandhaafd.

Zij zagen eerst afvallen de Barthiaansche en half-roode Hervormden. Zij hadden tegen zich zelfs den grooten man der Ned. Hervormde Synode, ds. Gravemeyer, die het zoo goed kan vinden met prof. Bannink. Klinkende namen waren tegen hen. Vele domine's getuigden tegen hen. Juist die lieden, die zoo groote kracht willen uitoefenen voor het Evangelie, door wezenlijke verloochening van haar eisch. En dan was er de herleving van de partij van wijlen ds. Lingbeek, met aan het hoofd den voorheen feilen bestrijder van dien politicus: de heer Krüger. In de politiek maakt men nog vreemde sprongen, dan in de tent der acrobaten. Het leek niet best.

Maar niet te waardeeren kalme ging de leiding door, zich niet latend verleiden tot eenige concessie. En zie — de partij handhaafde zich in de oude sterkte. Dat is leersaam en het behoort iets goeds, voor de samenwerking van wie elkander waarlijk noodig zullen hebben. Meer en meer.

De kracht der Christelijke politieke partijen zit in haar trouw aan de goede beginselen.

Als het antirevolutionaire volk leeft dicht bij de Schrift, als het de belijdenis der vaderen kent, dan stemt het van zelf goed en kan het de verleiding der revolutie weerstaan.

Die verleiding zien wij, evenals in de dagen van Groen van Prinsterer, op politiek gebied in het perfectionisme. De mensch verbeeldt zich uit eigen kracht een staat en een maatschappij te kunnen bouwen zonder gebrek in groote weelde.

Daarnaast komt ons nu een ander vertoon van verwaandheid tegen in het activisme. Het komt aan op de daad.

Zoals Denys de Rougemont het profeteerde: „penser avec les mains”. Denken met de handen. De daad, de daad. Maar als gij zijn boek met dezen titel hebt gelezen, zegt gij: en waar is nu die daad?

Ik mag wijzen op een Franschen belijder, die beter onze roeping heeft mogen tekenen. Het is Yann Rouillet in het eerste nieuw verschenen nummer van „Foi et Vie”.

Deze jonge man, die daarin op ontroerende wijze den nood der Fransche protestantsche kerken beschrijft — de Heere Jezus, zoo klaagt hij, heeft dit land verlaten, — wijst op tweeërlei, waarop wij bedacht moeten zijn.

Wacht maar, dus zegt hij, wij behooren tot het corps, waarop de wereld spuwet, dat zij bestrijdt, dat zij doodt. Het is: „tolle, tolle, ôte-le!” Wij verdragen u, maar pak u weg.

Toch strijden met alle macht. Echter bedenkt één ding: „l'activisme guette”. Het activisme ligt op de loer. Ik doe, ik doe, ik denk niet meer, ik bid niet meer, ik deins nimmer meer, tot de Meester zijn „Domini Canes” — deze strijder duchtte den naam niet, dien eens de groote vijanden van zijn vaderen zich zelve gaven: spurhoonden van Christus — er aan herinnert, dat Hij de herder der schapen is.

De wereld moge zeggen: perfectionisme, activisme, onze strijd moge blijven gehoorzaamheid in alles. Wie plant en nat maakt is een ander dan Die den wasdom geeft.

Maar als wij zoo denken aan den goeden strijd, dien, naar wij bidden en hopen het gereformeerde volk van Neder-

land zal willen strijden, hoe moet het ons dan treffen, dat getrouwe zonen der Reformatie thans door gereformeerde synoden in een hoogheid en verdwazing, als eens in de dagen van de Cock en van Kuyper de groote Ned. Herv. Synodes zulks aandorst, worden vervolgd en gebannen, en, onder een deksel van vriendelijkheid, verbitterd worden bestreden.

Hoe moet het ons dan treffen, dat men zijn best doet om dien broeders straks inzake de met elkander gebouwde kerken te kunnen toeroepen — terwijl het „tolle tolle”, ons nog in de ooren klinkt: ôte-toi de là que je m'y mette. Ga daar van daan, opdat ik er kan gaan zitten.

De jonge Rouillet — door de Duitschers gefusilleerd — dacht het alleen te hooren van de vrijdenkers.

Wij zullen het vernemen van broeders, die de belijdenis verzwakken en het recht der kerk van Christus, dat is de plaatselijke kerk, onder den voet loopen.

De zeventig procent, waarvan ik straks sprak, kunnen ons met zorg de toekomst van ons volk doen tegemoet treden.

Maar dit geschiedt onder de tien procent, die wij dachten, dat voor de Reformatie nog bleef bewaard.

De Heere zij ons genadig.

Met hartelijke groeten en heilwens uw toegesegen

MARNIX

Hervormde synode en vakbeweging.

Ds E. Th. v. d. Born schrijft in „Ons Kerkblad” (Utrecht) over de besluiten van de synode der Ned. Herv. kerk het volgende:

In „Trouw” werd onder het opschrift „Kerk en Vakbeweging” het volgende gepubliceerd:

„In de zitting van Woensdag heeft de Gen. Synode der Ned. Herv. Kerk aangevaard het rapport over de verhouding tusschen kerk en vakbeweging, uitgebracht door Prof. Banning, Prof. Hattjema, Mr de Jong en Mr Van Walsum.

Het rapport wijst lidmaatschap van de E.V.C. af. De Kerk is dank verschuldigd aan de Chr. Vakbeweging voor haar bewaard en beschermend werk. De Kerk erkent het echter niet als eisch van het Chr. beginsel zich bij de Chr. Vakbeweging aan te sluiten. Wanneer 't streven van het N.V.V. om de materialistische levensbeschouwing te doorbreken zich voortzet, en er mogelijkheid blijft om in de organisatie een sfeer te scheppen, waarin ook een Christen krachtens zijn overtuiging kan leven, ziet de Kerk geen reden, het lidmaatschap van het N.V.V. te ontraden.”

Dit rapport is dus door de Synode aangevaard. De consequenties daarvan gaan ontzaglijk ver. Consequenties, die ons ook raken. Want hier worden wij door de Synode der Ned. Herv. Kerk in den steek gelaten in onze sociale strijd. De Chr. Vakbeweging krijgt principieel haar congé. Zij krijgt wel een dankbetuiging voor haar „bewaard en beschermend werk”, maar zij is als Chr. Vakbeweging geen *visch* van Chr. beginsel. Daarmee vervalt dus haar grondslag. Zij heeft feitelijk geen bestaansrecht. Zij kan dat bestaansrecht althans niet funderen op het Woord Gods.

Maar in het blijkbaar aan „Trouw” verstrekte communiqué wordt dat niet bewezen. Het moet ieder opvallen, hoe hier gesproken wordt. „De kerk is dank verschuldigd”, „de kerk erkent”, „de kerk ziet geen reden”. Waar blijft hier het *Woord Gods*, waaruit ook de Christelijke Vakbeweging totnu toe haar kracht putte, haar doelstelling vond, en haar recht funderde om ieder tot samenwerking op te roepen?

Wanneer er zulke belangrijke conclusies worden uitgesproken, die in feite een streep halen door geheel onze Christelijke actie, ook op sociaal terrein, is men dan klaar met simpel te zeggen: „de kerk ziet niet als eisch van chr. beginsel”? Heeft men dan niet de dure roeping uit den *Woord Gods* aan te toonen, dat een Chr. vakbeweging niet behoort tot „de geheele wijze des dienste, dien God van ons eischt”, en tevens aan te toonen, dat de eigen gegeven richtlijnen daarmee wel in overeenstemming zijn?

Hij vervolgt:

En daarom is het zoo te betreuren, dat het Schriftbewijs hier ontbreekt, althans in het in „Trouw” gegeven bericht. Met gaat toch in de Ned. Herv. Kerk niet leven bij wat „de kerk zegt”, maar toch bij wat Gods Woord zegt?

Als gewoonlijk geeft Ds v. d. Born hier een fijne opmerking. Het wordt meer en meer gewoonte: de kerk, de synode, de gemeenschap, Gods volk, zijn bewogen ernst, etc., etc., etc., dat zijn grootheden, die men abstraheert, en eerst tot uitgangspunt, daarna tot grondslag neemt.

Staatsabsolutisme gepropageerd als Christelijk beginsel?

Nog over een ander besluit van de Hervormde synode schrijft Ds v. d. Born. Eerst geeft hij het weer zoo als het luidt:

„De Synode is van oordeel, dat de „Nieuwe koers”, die de doorbraak van het Evangelie in de neutrale samenleving beoogt, met zich medebrengt voor het vraagstuk van het staatkundig leven, de overtuiging, dat de overheid geen neutrale figuur is, maar het lichaam, dat van Gods wege de opdracht heeft om onder eigen verantwoordelijkheid, haar geestelijke, culturele, morele en sociale taak te vervullen. De Kerk heeft de taak tot de overheid haar woord te spreken. Dat wil niet zeggen, dat de kerk zich aan eenige politieke partij bindt.”

Daarna merkt Ds v. d. Born op:

Zoo veel woorden als hier staan, zoo veel vragen komen

er op. Wat bedoelt men met de woorden: het Evangelie beoogt een doorbraak in de neutrale samenleving? (Is er wel een neutrale samenleving?) En wat beteekenen de woorden van „den nieuwe koers”, die daarbij door het Evangelie beoogd wordt? Heeft de Generale Synode een openbaring ontvangen, dat het Evangelie nu in het jaar 1936 een *nieuwe koers* neemt, afwijkende van de vorige? Een openbaring, waarbij de Synode geleerd heeft, dat de overheid geen neutrale figuur is, maar het lichaam, dat van Gods wege de opdracht heeft om onder eigen verantwoordelijkheid haar geestelijke, culturele, morele en sociale taak te vervullen? Dat mag ik wel vragen, omdat de omschrijving van de roeping en taak van den Staat hier een geheel andere is, dan wij totnu toe beleeden hebben. Ja, heeft de Synode een openbaring ontvangen, waarbij haar dan tevens de oogen geopend zijn, dat de „kerk”, n.l. de Ned. Herv. Kerk, de roeping heeft van Gods wege om deze overheid, met zulk een taak, haar woord te spreken, opdat de Staat deze taak naar den wil Gods vervulde?

Mijn vraag is groote ernst, immers men spreekt van een nieuwe koers van het evangelie. Het evangelie gaat hier voorop. Het evangelie staat een nieuwen weg in. Wij staan blijkbaar op een keerpunt der tijden. Er komt iets nieuws. De Synode der Ned. Herv. Kerk heeft het „gehoord” uit het evangelie zelf. En als ik de woorden der Synode goed begrijp — en men wil toch geen frasen — dan is het de roeping der overheid thans om een „theocratische” te regeren, om in den Naam Gods heel het leven te reguleren, en onder haar kiem te leggen. En het is de roeping der Ned. Herv. Kerk om haar daarbij te leiden, zoodat de overheid het Woord Gods hoort, en alzoo den wil Gods aan haar onderdanen kan opleggen. Want de Synode bedoelt niet een staatsabsolutisme in anti-christelijke zin. Zij zoekt niet de „totalitaire staat”, zooals wij die in het Nat. Soc. gezien hebben. Zulk een staat heeft deze Synode zelf principieel veroordeeld in de oorlogsjaren. Neen, zij spreekt van een staat, die wel heel het leven „reguleert”, maar zulks onder leiding van de „kerk”. Nu beteekent voor mij een „theocratische” regering, een Godsregering in optima forma. En dat terwijl wij altijd beleeden hebben, dat wij „theocratisch” geregeerd worden van uit den hemel door Jezus Christus, den eenen en waren theocratischen Koning, door Wien de Vader nu alle dingen regeert. En dat, terwijl wij altijd gezegd hebben, dat de Staat alleen de roeping heeft om de rechtsverhoudingen van een volk te „reguleren”.

Even verder:

Wordt het geen tijd, dat de Synode der Herv. Kerk eens precies gaat zeggen, wat zij wil? Zoekt zij een Staat, die alles aan zich trekt, het sociale, het culturele, het morele leven, met al wat daaruit voortvloeit? Een Staat, die bij dit groote werk geleid wordt door de „kerk”, die dus in feite de leiding heeft? Maar ziet zij dan niet, dat zoo de „kerk” bezig is het „Trojaansche paard” binnen te halen, n.l. de absolute staatsgedachte? En is dat geen monsterverbond van kerk en staat?

Ds v. d. Born vervolgt:

„Ten aanzien van de volkeeneheid stelt de Synode zich op het standpunt, dat de eenheid van het geheele volk als geroepen tot den dienst aan God, gaat boven de geschiedenis in volksdelen.”

Welke betekenis hebben deze woorden? Het is moeilijk om den zin er van te ontdekken. In verband met wat de Synode heeft opgemerkt omtrent de Chr. school, de Chr. vakvereniging zouden ze kunnen beteekenen: Weg met de Chr. school, weg met de Chr. vakvereniging, weg met de Chr. radio enz. *Eén school voor allen, één vakverbond voor allen, één radio voor allen*, enz. enz. En dat alles onder leiding van de Staat, die op haar beurt weer staat onder leiding der „kerk”.

En besluit zijn artikel:

„Tenslotte spreekt de Generale Synode uit, dat de zorg voor kerk en volk, die groote activiteit vraagt, niet mag verhinderen, dat ambtsdragers en leden den verborgen omgang met God zoeken, daardoor wordt een al te onberaden ijver getemperd, en de moed tot arbeiden en getuigen gelyk en bevestigd.”

Deze verborgen omgang met God noemt de Schrift verbondoverkeer met Hem in Jezus Christus. En voor dat verbondoverkeer hebben wij Zijn Woord. En uit dat Woord vinden wij onze wereldroeping. En in dat Woord ligt ook de kracht voor het altijd zich vernieuwende geloofsgehoorzaamheid. En daarom hoop ik zeer, dat dit Woord Gods ook in de Ned. Herv. Kerk tot heerschappij komt, en dat men zich daar voor dit Woord des Heeren buigt, gelijk Calvijn dat deed. Want dit alles vervult velen met groote smart en bezorgdheid.

Ik kan het niet anders zien, maar deze Synode is bezig de anti-christelijke Staat in ons land voor te bereiden.

„Een al te onberaden ijver getemperd”, — typische probleemstelling van wie geen principieelen maatstaf heeft. De tijd der „gouden middenwegen” is gewoonlijk het tegendeel van profetisch. En het „midden agan”, „ne quid nimis”, het „ala niet door”, is vaak surrogaat voor principieele ethiek.

Kerkelijk verzet in Duitschland.

Wij geven het volgende uit „In de Waagschaal” weer:

Het is de moeite waard niet te vergeten, dat de tegenstand van de aanhangers van de Belijdende Kerk tegen Hitler een veel wijder terrein besloeg dan waartoe de synodes en kerkelijke instellingen gerechtigd waren. Aan Niemöller werd het eerst de toegang tot de kansel onzegd om een artikel, dat hij schreef voor het tijdschrift „Junge Kirche” in 1933, waarin hij een aanval deed op de Jodenvervolgingen door de nationaal-socialisten. Hij bestreed de voornaamste leerstelling van het totalitaire systeem, n.l. dat er geen hogere autoriteit is dan de politieke staat. Het is gebleken, dat de predikanten van de Belijdende Kerk over het algemeen weigerden te bidden om een overwinning van Duitsland, en dat zij daardoor de

heersende.

Het is i Duitsland Duitsland hij zijn ver dering vo vond in vo

En de hou

De belon dienstvrijh Volken is om niet? na de oor bisschop v offer vald strijdend

Het vóór het gaven om dreiging v te laten z letten, da ontstaat o

Wij lezen

Toen heb zij de mee Nanzo No volgende: tijden duld zonder gew vestigen. C ken, zal, z doen verd nomische v vijandig st den toegel

Duidelijke komt men

„In de V

Sedert d op zo gro maal in m de Sovjet kerken zij In Mosl krijgen in Russische Amerikaan middernat lathedral

„In de V

In de gr zijn de kee wust voor om de vel zich hadde plaatst zie het faillies ontworlede houvast te een ernstig schap. Wa de opleidc stevig fun een brede een over d dende kerk

De We een Occur die opleid Chateau de knaest hee zeer gesch

Mannen worden gel

1. mann wereldlike 2. manne opgeleid v werk enz. 3. theole

Van dese ook de moe lijkheid om werk te ha kerken zo het christe woordelijk althans de erkend en gedaan wa kan doen

Tot zoov rand, dat dat er in over de wij verantwoor klinken, de kerken hee het bescha als christel geloof ont